

अवतारान्विस्तरेणाह आद्यइत्यादियावदध्यायसमाप्ति परस्यभूम्नः पुरुषःप्रकृतिप्रवर्तकः यस्यसहस्रशीर्षेत्युक्तोलीलाविग्रहः सआद्योऽवतारः
वक्ष्यतिहि भूतैर्यदापंचभिरात्मसृष्टैःपुरंविराजं विरचयतस्मिन् स्वांशेनविष्टःपुरुषाभिधानमवापनारायणआदिदेवः यथोक्तम् विष्णोस्तुत्रीणिरू
पाणिपुरुषाख्यान्यथोविदुः प्रथमंमहतःस्रष्टृद्वितीयंत्वंडसंस्थितम् तृतीयंसर्वभूतस्थंतानिज्ञात्वाविमुच्यतइति यद्यपिसर्वेषामविशेषेणावतारत्व
मुच्यते तथापिकालश्चस्वभावश्चसदसदितिकार्यकारणात्मिकाप्रकृतिश्च एताःशक्तयःमनआदीनिकार्याणि ब्रह्मादयोगुणावताराः दक्षादयो
विभूतयइतिविवेक्तव्यम् मनःमहत्तत्त्वम् द्रव्यंमहाभूतानि क्रमोत्रनविवक्षितः विकारोअहंकारः गुणःसत्त्वादिः विराट्समष्टिशरीरम् स्वराट्
वैराजः स्थासुस्थावरम् चरिणुजंगमंचव्यष्टिशरीरम् ॥ ४० ॥ अहंब्रह्मा भवोरुद्रः यज्ञोविष्णुः दक्षादयोयइमेप्रजेशाःतललोकपालाः

आद्योऽवतारःपुरुषःपरस्यकालःस्वभावःसदसन्मनश्च ॥ द्रव्यंविकारोगुणइंद्रियाणिविराट्स्वराट्स्थासुचरि
णुभूम्नः ॥ ४० ॥ अहंभवोयज्ञइमेप्रजेशादक्षादयोयेभवदादयश्च ॥ स्वर्लोकपालाःखगलोकपालानृलोकपा
लास्तललोकपालाः ॥ ४१ ॥ गंधर्वविद्याधरचारणेशायेयक्षरक्षोरगनागनाथाः ॥ येवाऋषीणामृषभाःपितृ
णांदैत्येन्द्रसिद्धेश्वरदानवेन्द्राः ॥ अन्येचयेप्रेतपिशाचभूतकूष्माण्डयादोमृगपक्ष्यधीशाः ॥ ४२ ॥ यत्किंचलोके
भगवन्महस्वदोजःसहस्वद्वलवत्क्षमावत् ॥ श्रीह्रीविभूत्यात्मवदद्भुतार्णोतत्त्वंपरंरूपवदस्वरूपम् ॥ ४३ ॥ प्राधा
न्यतोयानृषआमनंतिलीलावतारान्पुरुषस्यभूम्नः ॥ आपीयतांकर्णकषायशोषाननुक्रमिष्येतइमान्सुपेशा
न् ॥ ४४ ॥ इतिश्रीभागवतेमहापुराणेद्वितीयस्कंधेषष्ठोऽध्यायः ॥ ६ ॥ ॥ ७३ ॥ ॥ ७३ ॥

पातालाधिपतयः ॥ ४१ ॥ गंधर्वादीनामीशाः यक्षादीनांनाथाः रक्षोरगेतिसंधिरार्षः ऋषीणांपितृणांचश्रेष्ठाःप्रेतादीनामधीशाः ॥ ४२ ॥
किंबहुनायत्किंचिद्भगवदादितत्सर्वंपरमेवतत्त्वमित्यन्वयः भगवत्प्रेश्वर्ययुक्तम् महस्वत्तेजोयुक्तम् ओजःसहसी इंद्रियमनःशक्ती तद्युक्तम् बलं
दाक्ष्यम् श्रीःशोभा ह्रीरकर्मजुगुप्सा विभूतिःसंपत्तिःआत्माबुद्धिःतद्युक्तम् अर्णोवर्णःअद्भुतार्णमाश्चर्यवर्णमित्यर्थः रूपमेवस्वरूपम् स्वरूपवत्
अस्वरूपंचयत् तत्सर्वंपरंतत्त्वंतद्विभूतिरित्यर्थः ॥ ४३ ॥ शुद्धसत्त्वावतारान्वक्तुमाह प्राधान्यतइति असत्कथाश्रवणैर्येकर्णयोःकषायाःमलाः
तान्शोषयंतीतितथातान् सुपेशान् सुंदरान्सकारलोपश्चार्षः हेऋषे तेतुभ्यमनुक्रमिष्ये तदनुक्रमेणामृतंत्वयापीयतामित्यर्थः यद्वापीयतामितिश
त्रंतम् आपिबतांकर्णकषायशोषानित्यर्थः ॥ ४४ ॥ इतिद्वितीयस्कंधेटीकायांषष्ठोऽध्यायः ॥ ६ ॥ ॥ ७३ ॥ ॥ ७३ ॥ ॥ ७३ ॥